

Förebygg brand och rädda djur – ditt ansvar!

Information från Lantbrukets Brandskyddskommitté

Bränder på lantbruk och i hästverksamhet

Räddningstjänsten dröjer

Brandriskerna i lantbruk och hästverksamhet är stora och kräver särskild uppmärksamhet. Kostnaderna uppgår till runt 400 miljoner kronor för de cirka 2 000 lantbruksbränder som uppstår varje år. Utryckningstiden till gårdar utanför tätorten är lång och det kan dröja över en halvtimme innan räddningstjänsten är framme. Därför måste gårdar på landsbygden vidta extra åtgärder för att kunna förbygga och släcka bränder.

En allvarlig konsekvens av bränderna är att många djur brinner inne. Forskning och fullskaleförsök visar att många av dessa bränder kan undvikas med förhållandevis enkla medel. Det är du som företagare som har ansvaret för att begränsa brandriskerna och genom förebyggande arbete se till att djuren kan räddas. Enligt Jordbruksverkets föreskrifter (L100 och L101) ska byggnader utformas så att det för djuren finns godtagbart byggnadstekniskt eller likvärdigt skydd mot brand samt godtagbara förutsättningar att rädda djuren vid brand. Det allmänna rådet anger att Lantbrukets brandskyddskommittés rekommendationer bör följas vid nybyggnad och större om- eller tillbyggnad av stall.

Det är vanligare att brand uppstår i äldre byggnader eftersom installationerna ofta är gamla och byggnaderna är utförda i trä. Nyare byggnader uppförs oftare helt eller delvis i obrännbara material. Många bränder börjar i angränsande lokaler till djurstall, till exempel i foderutrymmen, logar, skullar, torkar, pannrum och gårdsverkstäder.

Det är svårt att fastställa brandorsaken vid en stor brand, men i de fall denna är känd har vanligtvis branden uppstått i uppvärmningsanordningar eller på grund av fel i elinstallationer.

Bostadsbränder

Det är även vanligt med bränder i bostadshusen på gårdarna. Det beror på att dessa ofta är äldre, att det är vanligt med vedeldning samt att de ofta har äldre elinstallationer.

I bostadshuset bör det finnas minst en brandvarnare och en brandsläckare på varje våning. Brandvarnarna bör vara sammankopplade med eller utan ledningar. I köket bör det finnas en brandfilt. Utrymningsstege bör anordnas från övervåningen eftersom det är vanligt att branden börjar på undervåningen och sovrummen finns på övervåningen.

Vanliga brandorsaker och hur du förhindrar dem

Elinstallationer och åsknedslag

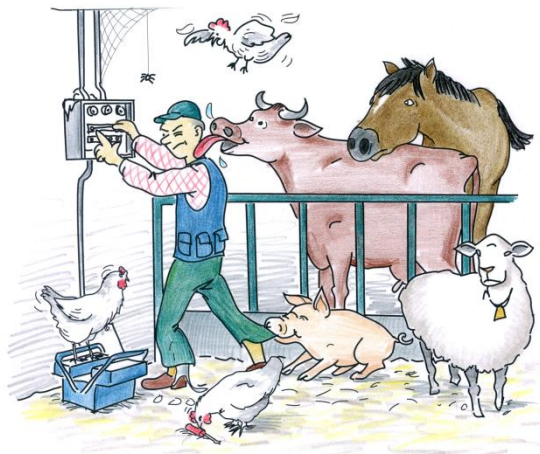
En vanlig orsak till brand är brister i elinstallationer och underhåll av dessa.

Elcentraler bör vara försedda med jordfelsbrytare. Elcentralerna bör helst vara utförda i plåt. Lysrörsarmaturer bör förses med säkerhetsglimtändare

Anlita bara elektriker som har gått utbildning för att bli lantbrukselektriker. En lista över företag med utbildade lantbrukselektriker finns på LBK:s hemsida.

Åska kan orsaka överspänningar i ledningsnät av olika slag. Elledningarna får ofta skador, som lätt kan orsaka brand, direkt vid åsknedslaget eller ibland långt efter nedslaget. Åska är ett problem på landsbygden och gårdarna behöver olika skydd mot överspänningar beroende på hur känslig utrustning man har. Inslagskydd (åskledare) behövs bara undantagsvis.

Läs mer i LBK-pärmens flik 5 och hämta fliken som PDF-fil.

Uppvärmning

Uppvärmning kan innebära brandrisk. Inventera dina risker och vidta åtgärder efter behov.

Kontrollera din pannanläggning, såsom panna, pannrum och bränslelager.

Vid flis- och halmeldning finns det risk för tillbakabrand till förrådet varför du bör se till att ha ett bra skydd mot tillbakabrand. Vid större lager med träflis finns det risk för självantändning vilket kan förhindras genom att torka flisen.

Innan torkningen av spannmål och andra grödor börjar är det viktigt att rensa torkens luftkanaler. Efter säsongen bör pannan rostskyddsbehandlas.

I bostadshusen är det viktigt att inte elda för hårt i kaminer och andra liknade lokaleldstäder.

Läs mer i LBK-pärmens flik 4 och hämta fliken som PDF-fil.

Heta Arbeten

Heta Arbeten är samlingsnamnet på svetsning, skärning med mera. De flesta bränder som orsakas av brandfarliga Heta Arbeten inträffar vid tillfälliga arbetsplatser. Med anledning av brandfaran är det viktigt att man vidtar ett antal skyddsåtgärder. Den som utför Heta Arbeten ska ha ett giltigt certifikat för ändamålet.

Läs mer i LBK-pärmens flik 7 och hämta fliken som PDF-fil.

Fordon

Traktorer och andra lantbruksmaskiner ska ha huvudströmbrytare. Bilar och motorfordon bör inte parkeras intill djurstall, framförallt inte nattetid. Uttag för motorvärmare ska föregås av jordfelsbrytare.

Läs mer i LBK-pärmens flik 8 och hämta fliken som PDF-fil.

Maskinell utrustning

Halmhackar, värmelampor, hetvattentvättar, eldning, och motordrivna fordon är andra mer eller mindre vanliga orsaker till brand.

Maskiner med tillhörande elinstallationer i foder-, tork- eller lagringsutrymmen blir mycket brandfarliga på grund av den miljö de används och förvaras i.

Varvtalsvakter på transportörer, elevatorer, remdrivna krossar samt kvarnar skyddas mot brand vid remslirning.

Läs mer i LBK-pärmens flik 6 och hämta fliken som PDF-fil.

Förhindra brandspridning så här

Skyddsavstånd och brandsektionering

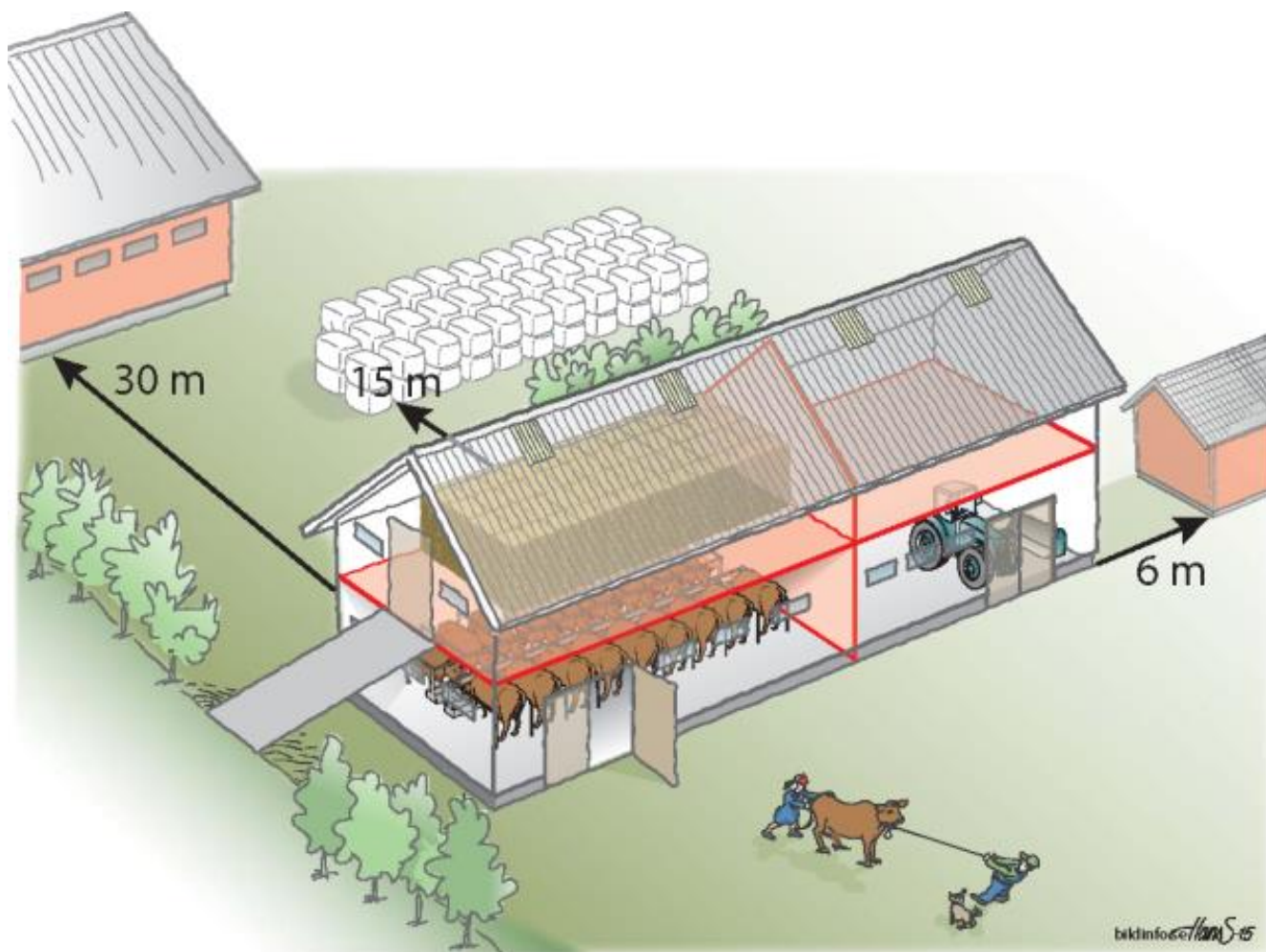
Brandspridning kan förhindras genom att man säkerställer att det finns tillräckligt långt skyddsavstånd mellan byggnader och mellan byggnader och foderupplag. Brännbara upplag och liknande ska placeras minst 15 meter från byggnader.

Olika verksamheter bör delas in i olika brandceller, till exempel djurstall, maskinhall, gårdsverkstad, garage och

lagerbyggnad. Särskilt viktigt är brandskyddet i och i anslutning till utrymmen med stor vikt för gårdens drift som till exempel mellan djurstall och foderkök. Varje brandcell ska motstå brand i 60 minuter.

Rätt utförd brandsektionering ger lägre försäkringspremie.

Läs mer i LBK-pärmens flik 3 och hämta fliken som PDF-fil.

Brandgasventilation

Rök- och brandspridning kan begränsas genom att förse taken på lador, logar och skullar med brandventilation. Tak av aluminium, fibercementplattor och lättsmält plast öppnar sig tidigt och brandröken kan ventileras ut.

Brandventilationen bör placeras så nära taknocken som möjligt.

Genomföringar

Det är ofta röken som dödar vid en brand. Det kan ofta vara svårt att åstadkomma absolut täthet, där transportanordningar går genom en brandavskiljande byggnadsdel. Brandavskiljande bjälklag och väggar med transportanordning, rörledning, elkabel och dylikt ska vara konstruerade så att brandgaser inte kan tränga genom. De ska stå emot brand eller brandgaser i minst 60 minuter. Detta gäller även luftintag från skullen i "höghusbyggnader".

Förberedande brandskydds- och räddningsåtgärder

Du ska bedriva ett systematiskt brandskyddsarbete och ha en insatsplan över gården till hjälp för räddningstjänstens prioritering vid en brand.

Insatsplanen bör innehålla följande:

- Kontaktuppgifter till gården, adress, kartkoordinater och telefonnummer.
- Larmnumret 112 och andra viktiga telefonnummer till veterinär, grannar eller stödorganisationer.
- Ritning över gården.
- Vad som är viktigt att rädda och skydda.
- Samlingsfålla för djuren.
- Speciella faror.
- Vem ska göra vad.

Alla på gården ska känna till det systematiska brandskyddsarbetet och insatsplanen.

Dörrar från djurstall med foderräls till foderutrymmen måste ägnas särskild uppmärksamhet beträffande täthet.

Varningsskyltar

Varna för risker. Sätt upp olika former av varningsskyltar, exempelvis vid förvaring av gasbehållare.

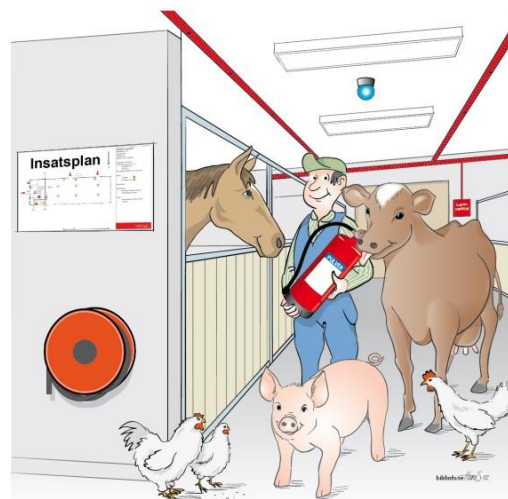
Brandvarningsanläggning

En brandvarningsanläggning gör det möjligt att snabbt upptäcka en brand och kan bidra till en effektiv släckinsats i ett tidigt skede. Det finns idag LBK-godkända brandvarningsanläggningar som är anpassade för lantbruk.

Läs mer i LBK-pärmens flik 10 och hämta fliken som PDF-fil.

Du ska ha nödvändig släckutrustning, det vill säga vattenslang på centrumrulle i djurstall. Det ska också finnas minst en sex kilos pulversläckare i övriga brandfarliga utrymmen. Egen släckutrustning hindrar flera storbränder varje år.

Läs mer i LBK-pärmens flik 2 och flik 10 och hämta flikarna som PDF-filer.

Djurutrymning

Det är ofta röken som dödar vid en brand. Se till att det finns funktionella utrymningsvägar från ditt djurstall i minst två i olika väderstreck. Uppbundna djur bör enkelt kunna släppas loss och nödvändiga verktyg som kniv och bultsax ska finnas lättillgängliga. I häststall bör grimmor och grimskafthalsband finnas vid boxarna.

Ordning och reda

Det är viktigt att du håller god ordning på din gård. Håll rent från damm, halm- och hörester och håll råttorna borta. Detta minskar risken för att en brand sprids och gör det enklare att hantera ett brandtillbud. Kontrollera regelbundet elledningar, kopplingsdon, armaturer och maskiner. Byt ut det material som är trasigt.

Vill du veta mer

Fakta om Lantbrukets Brandskyddskommitté (LBK)

LBK är ett samarbetsorgan mellan lantbruk, myndigheter, organisationer och försäkringsbolag. Vår målsättning är att genom arbete i förebyggande syfte minska brandskadorna i lantbruket.

Åtgärder för att förebygga brand behandlas i LBK:s rekommendationer, som finns samlade i LBK-pärmen som kan laddas ner från www.lantbruketsbrandskydd.nu/lbk-parmen. LBK:s rekommendationer ligger till grund för ändamålsenliga brandskyddsbestämmelser. Dessa utgör en branschpraxis, som är vägledande vid besiktning, rådgivning och projektering.

Röken dödar – stäng av ventilationen

Det är viktigt att hindra att röken från en brand sugas in i djurstallars ventilationsystem. Vid en brandsituation bör tilluftsventiler mot branden stängas. Fläktar bör om möjligt stängas alternativt köras på lågfart om det finns risk att rök sugas in i djurstallarna.

Räddningstjänsten har fläktar som kan användas för att ventileras djurstallar via öppningar i rökfri miljö.

Rådgivning

För att få mer information om hur du kan förebygga brand samt om LBK:s rekommendationer kan du bland annat vända dig till:

- Byggnadskonsulenten vid Länsstyrelsens lantbruksenhet
- Skadeförebyggaren på ditt försäkringsbolag
- Den kommunala räddningstjänsten
- Sotningsdistriktet.

När det brinner

Om du upptäcker en brand så sent att du inte kan släcka den själv bör du i stället inrikta dig på att rädda djuren. Liv är viktigare än egendom.

Larma 112

Tala om hur många och vilka djur som är i fara. Var beredd på att uppge korrekt adress eller kartkoordinater om det inte finns någon gatuadress. Ta fram insatsplanen för gården.

Kontakta om möjligt grannar och veterinär.

Begränsa branden

Stäng dörrar och luckor till djurstallet mot brandhärden.

Rädda djuren

Lossa djuren och för ut dem i det fria till samlingsfällan.

Släck

Släck med vatten eller pulversläckare.

Lantbrukets Brandskyddskommitté

Box 47244, 100 74 Stockholm

08-588 474 00

lbk@brandskyddsforeningen.se

www.lantbruketsbrandskydd.nu

Information om LBK och LBK:s rekommendationer finner du i LBK-pärmen eller under www.lantbruketsbrandskydd.nu.

Teckningar: Hans Sandqvist, Bildinfo

www.jordbruksverket.se

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden